

САМООЦІНКА – ВАЖЛИВИЙ КРИТЕРІЙ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ

Самооцінка дуже важливий критерій, що характеризує будь-яку особистість і її власну думку про свої людські, ділові, та інші якості.

В філософському енциклопедичному словнику самооцінка визначається як момент самосвідомості, що репрезентує останню не стільки з боку пізнання людини самою себе, скільки з боку певного ставлення до своїх якостей, можливостей, фізичних та духовних сил [5, с 563].

В великому тлумачному словнику української мови термін самооцінка трактується як оцінка самого себе, своїх достоїнств і недоліків [1, с 1290].

Психологічний словник під редакцією Войтка В.І. тлумачить, що самооцінка це судження людини про міру наявності у неї тих чи інших якостей, властивостей у співвідношенні їх з певним еталоном, зразком. Вияв оцінного ставлення людини до себе [3, с 163].

На думку Орбан-Лемрик Л.Е. самооцінка передбачає оцінку особистістю самої себе, власних можливостей та якостей і свого місця серед інших людей [2, с 267].

Підсумовуючи приведені тлумачення можна вважати, що самооцінка це:

- суб'єктивна оцінка особистості самою себе;
- особистий аналіз своїх якостей, можливостей та сил;
- співставлення наявних в себе якостей, своїх можливостей та сил з певним еталоном якостей;
- оцінка свого місця й ролі в суспільстві, або в соціальній групі.

Самооцінка – досить суттєва психологічна категорія для діагностики якої розроблено декілька методик. Данні методики дозволяють вирішити певні дослідницькі і практичні задачі. В нашій роботі використаємо тест «Самооцінка» запропоновану Столяренком Л.Д. [4, с 280-282], опитувальник якого модифікований для майбутніх учителів математики.

Інструкція до тесту

Уважно прочитайте набір із 20 якостей майбутнього учителя математики і заповніть таблицю 1: *охайність, доброта, мобільність, наполегливість, розум, правдивість, принциповість, самостійність, знання комп'ютерних технологій, застосування комп'ютерних технологій, ресстрація в соціальних мережах, відповідальність, байдужість, лінь, зазнайство, боязнь щось не знати, не бажання вчитися, підозрілість, егоїзм, нахабство.*

В стовпчик «Ідеал» під номером 1 запишіть ту якість із вищеперерахованих, які ви більш за все, що ви цініте в людях, під номером 2 – ту якість, яку вважаєте менш важливою і т. д., в порядку спадання по важливості. Під номером 13 укажіть ту якість – недолік – із вищеперерахованих, який ви найлегше всього могли б вибачити учителю математики, під номером 14 – той недолік, який вибачити трішки складніше і т. д., під номером 20 – найогиднішу, з вашої точки зору якість.

В стовпчик «Я» під номером 1 запишіть ту якість із вищеперерахованих, які особисто у вас найсильніше розвинуто (незалежно від того, перевага це чи недолік), під номером 2 – ту якість, яка розвинута у вас чуть менше і т. д. в порядку спадання, під останніми номерами – ті якості, які вам притаманні менше за все або відсутні.

Таблиця 1.

Зразок бланка до тесту.

Ідеал	Я	d=Ідеал – Я	d ²	Σd ²
1	1			
2	2			
...	...			
20	20			

Обробка результатів тесту.

В стовпчику №3 підрахуйте різницю номерів по кожній з виписаних якостей.

Наприклад: деяка якість в першому стовпчику (Ідеал) стоїть під першим номером, а в другій (Я) – на 7, тоді **d** буде дорівнювати 1-7=-6 і т. д. В стовпчику №4 підрахувати **d²** по кожній із якостей. В стовпчику №5 підрахувати суму **d²** (**Σd² = d₁² + d₂² + d₃² + ... + d₂₀²**).

Підрахувати коефіцієнт рангової кореляції по Спірмену

R=1-6Σd²/(n³ - n), де **n** – кількість пар, що порівнюються. При n=20 формула буде мати вигляд: **R = 1 - 0,00075Σd²**. Отже значення **R** буде знаходитися в межах [-1; +1]. Порівняйте результат з показником в таблиці 2, яка дозволяє провести інтерпретацію отриманого результату і визначити ваш рівень самооцінки і зробити висновки.

Інтерпретація результатів тесту

Рівні самооцінки						
Неадекватно-низький	Низький	Нижче середнього	Середній	Вище середнього	Високий	Неадекватно-високий
[-1; 0]	[0; 0,2]	[0,21; 0,3]	[0,31; 0,5]	[0,51; 0,65]	[0,66; 0,8]	[0,81; 1]

Самооцінка може бути адекватною і неадекватною. При адекватній самооцінці суб'єкт вірно співставляє свої можливості і здібності, достатньо критично оцінює себе, намагається реально співставляти свої невдачі і успіхи, ставить перед собою реальні цілі, які можна реалізувати. До оцінки досягнутого підходить враховуючи думки оточуючих. Іншими словами, *адекватна самооцінка* є підсумком постійного пошуку реальної міри, без переоцінки, але і без надлишкової критичності до своєї діяльності. Така самооцінка є найкращою для конкретних умов і ситуацій. До адекватної самооцінки відносяться «високий рівень» і «вище середнього рівня», а також «середній рівень» [4, с 282].

Неадекватна самооцінка може бути – завищеною або заниженою.

На основі неадекватно завищеної або заниженої самооцінки виникає невірне уявлення про себе, про свої можливості. При завищеній самооцінці ігноруються невдачі для збереження звичної високої оцінки самого себе і результатів своєї роботи. Занижена самооцінка характеризується дуже критичним відношенням до себе, не ставляться цілі, яких важко досягти і обмежуються вирішенням повсякденних задач [4, с 283].

Адекватна самооцінка особистості дозволяє не тільки адекватно оцінювати свої якості і можливості, а і спонукає до розвитку якостей, що недостатньо розвинуті, тобто до розвитку і самовдосконалення.

Неадекватна самооцінка порушує процес самоуправління особистості і гальмує процес розвитку особи.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.)/Уклад. І голов. Ред. В.Т. Бусел.; Ірпін: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Орбан-Лемрик Л.Е. Соціальна психологія: Підручник у 2 кн. Кн 1: соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2004, - 576 с.
3. Психологічний словник Під ред. В.І.Войтка. Київ. Головне видавництво видавничого об'єднання «Вища школа» - 216 с.
4. Столяренко Л.Д. Основы психологии: Практикум. – Ростов н/Д, 2003. – 704 с.
5. Філософський енциклопедичний словник Київ «Абрис»-2002 – 750 с.

Анотація. Петренко С. Самооцінка – важливий критерій особистості майбутнього учителя математики. У статті проаналізовано визначення поняття «самооцінка». Приведено модифікований тест для самооцінки майбутніх учителів математики. Подано методiku проведення тестування, та опрацювання і інтерпретацію результатів.

Ключові слова: самооцінка, особистість, адекватна самооцінка, неадекватна самооцінка, тест, коефіцієнт рангової кореляції.

Аннотация. Петренко С. Самооценка – важный критерий личности будущего учителя математики. В статье проанализировано определения понятия «самооценка». Приведено модифицированный тест для самооценки будущих учителей математики. Подано методiku проведения тестирования, а также обработки и интерпретации результатов.

Ключевые слова: самооценка, личность, адекватная самооценка, неадекватная самооценка, тест, коэффициент ранговой корреляции.

Summary. Petrenko S. The self-esteem – assessment is the criterion of identity of a future teacher of mathematics. The article analyzes the definition of «self-esteem». Given a modied test for self-assessment of future teachers of mathematics. Submitted technique testing, as well as processing and interpretation of results.

Keywords: self-esteem, personality, adequate self-esteem, lack of self-esteem, test, the rank correlation coefficient.